

Necmeddin Bey (Bilgin) (1870-1933)

Necmettin Bey, milletvekilliği, kaymakamlık, kâtiplik ve mal müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. Sicil kayıtlarına göre 1870'te Siirt'te doğdu. Molla Abdürrezzakzâde Hacı İsmail Hakkı Efendi'nin oğludur. Annesi Fatma Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini Siirt İbtidai Mektebi ve Siirt Rüştiyesi'nde tamamladı. 1886'da 16 yaşında iken Siirt Sancağı Tahrirat Kalemî'nde aday memur olarak devlet hizmetine girdi. 1890'da aynı kalemde mübeyyizliğe terfi etti. 13 Kasım 1891'de Ziraat Bankası Siirt Şubesi'nin kâtibî oldu. Haziran 1894'te aynı şubenin memurluğuna atandı. 4 Temmuz 1897'de Muhasebe Kâtibî oldu. Nisan 1908'de Siirt Sancağı Sandık Eminliği'ne tayin edildi. 20 Aralık 1909'da bankadan ayrılarak Garzan (Yanarsu) Kazası'na Mal Müdürü olarak görevlendirildi. Aralık 1911'de Siirt Sancağı Muhasebe-i Hususiye Başkâtipliği'ne nakledildi. 23 Haziran 1917'de Bitlis Vilâyeti Muhasebe-i Hususiye Müdürlüğü'ne atandı.

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra başlayan işgaller üzerine Mustafa Kemal Paşa Anadolu'ya geçti ve vatanın her vilâyet ve kazasında birer Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulması için emirler verdi. Bu emirler doğrultusunda Müftü Halil Hulki (Aydın), Ömer (Atalay), Siirt Belediye Başkanı Hamit ve Siirt'in ileri gelenlerinden Hamza Hilmi, Bekir Sıtkı ve Abdülkerim beyler tarafından Siirt Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu.

Cemiyet, işgallerin haksızlığını duyurmak için çalıştı. Necmettin Bey, bu sırada Millî Mücadele'yi desteklemeye başladı. Siirt, bu dönemde toprak ağalığı düzeninin ve aşiret ilişkilerinin egemen olduğu, maddi imkânsızlıkların yaşandığı tipik bir kasaba görünümündeydi. Osmanlı Mebusan Meclisi'nin son dönemi için yapılan seçimde Siirt Milletvekili seçilen Halil Hulki Bey, maddi imkânsızlıklar ve ulaşım araçlarının bulunmamasından dolayı İstanbul'a gidemedi.

Bitlis ve Van milletvekilleri de aynı durumdaydı. 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgal edilmesi ve meclisin feshedilmesi üzerine söz konusu yerlerin milletvekilleri Diyarbakır'da toplandılar. Toplanan milletvekillerinin masrafları II. Fırka Kumandanlığı tarafından karşılandıktan sonra Ankara'da açılması kararlaştırılan yeni meclise katılmak üzere Diyarbakır'dan ayrıldılar.

Necmettin Bey, 16 Mart 1920'de eski görevi olan Siirt Sancağı Muhasebe-i Hususiye Başkâtipliği'ne döndü. Seçimden önce Siirt Sancağı Muhasebe-i Hususiye Müdürü idi. İstanbul'un işgal edilmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa'nın isteğiyle Ankara'da yeni bir meclisin açılması kararlaştırılmıştı. Yapılacak seçimlerde sancakların esas alınacağı ve her sancaktan beş üyenin seçileceği belirtildi. Ankara'da açılması kararlaştırılan TBMM'nin Birinci Dönemi için 4 Mayıs 1920'de yapılan seçimlerde 28 ikinci seçmenin oyunu aldı ve Siirt Milletvekili seçildi. Siirt Seçim Kurulu 8 Mayıs 1920'de Necmeddin Efendi'nin seçim mazbatasını onayladı. 13 Temmuz 1920'de Siirt Milletvekili olarak Ankara'da meclis çalışmalarına katıldı. Mazbatasını 23 Ağustos 1920'de onaylandı. TBMM Sicil Numarası 379 olan Necmeddin Bey, mecliste Birinci Grup'ta yer aldı. Necmeddin Bey, TBMM'nin 1. yasama yılında Muvazene-i Maliye Encümeni Üyeliği, 2. yasama yılında 4. Şube Üyeliği, 3. yasama yılında 2. Şube Üyeliği, 3. yasama yılında Kavanin-i Maliye Encümeni Üyeliği, 4. yasama yılında Kavanin-i Maliye Encümeni Üyeliği, 4. Yasama yılında 4. Şube Üyeliği görevlerinde bulundu.

TBMM Birinci Dönem (1920-1923) milletvekilliği sona erince yeniden aday olmadı ve memleketi Siirt'e döndü. Devlet memurluğuna geçmek için talepte bulundu. Bu talep üzerine 12 Eylül 1923'te Garzan (Yanarsu) Kaymakamlığı'na atandı. 7 Mayıs 1924'te Süleymanlı, 29 Haziran 1925'te Harran, 9 Mayıs 1928'de Tavas Kaymakamı olarak görevlendirildi. Son görevi olan Tavas Kaymakamlığı sırasında 15 Eylül 1928'de emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Siirt'e döndü. Hayatının kalan kısmını burada geçirdi. Bir daha herhangi bir resmî veya siyasi görev almadı. 10 Aralık 1933'te Siirt'te öldü ve Zeviye Mezarlığı'nda toprağa verildi. Evli olup on üç çocuk babası idi. Daha çok idari ve mali görevlerde yer almıştı. Soyadı Kanunu (1934) çıktıktan sonra ailesi (Bilgin) soyadını aldı.

Abdulaziz KARDAŞ

KAYNAKÇA

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 30.11.1.15.30.15.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA, DH.UMVM, 4/42 Tarih: H.09.11.1335

BOA, DH-SAİDd, 85/7. Tarih: H.29.12.1287

Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi: 110.9.1.11.20.0.13.

Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi: 110.9.1.11.22.0.158.

Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi: 110.9.1.11.22.0.195.

TBMM Arşivi, Necmeddin Bey'in Seçim Mazbatası.

TBMM Arşivi, Necmeddin Bey'in Tercüme-i Hal Belgesi, Sicil Dosyası No:378.

TBMM ZC, D. 1, C 9, İ:2, (2.3.1337).

TBMM ZC, D:1, C 5, İ:82 (13.10.1336).

TBMM ZC, D. 1, C 18, İ.1, (1.3.1338).

TBMM ZC, D. 1, C 21, İ.61 (24.6.1338).

TBMM ZC, D. 1, C 28, İ:1, (1.3.1339).

TBMM ZC, D. 1, C 28,İ:7, (8.3.1339).

TBMM Albüm Dönem 1, TBMM'nin 25'inci Yıl Dönümünü Anış, TBMM Basımevi, Ankara 1945.

TBMM Albümü 1920-1973, Hazırlayan Kâzım Öztürk, Önder Matbaa Ankara 1973, s.64.

TBMM Albümü 1920-2010, C 1 (1920-1950), Editörler. Sema Yıldırım, Behçet Kemal Zeynel, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.

TBMM Bir Tarihçe İle Meclis Aza-yı Kiramının Tasvirlerini Muhtevi Albüm, Himaye-i Etfal Cemiyeti Yayını, Yeni Gün Matbaası, Ankara (1922).

TBMM Birinci Dönem Meclis Albümü 1920-1923, TBMM Basımevi, Ankara 2022.

İlk Meclis Anketi, Birinci Dönem TBMM Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri, Yayına Hazırlayan: Cihangir Gündoğdu, TBMM Yayınları, Ankara, 2004.

“Meclis’te”, **Hâkimiyeti Milliye**, 13 Eylül 1921.

ARITÜRK, Ahmed- ARITÜRK, Muhammed Fatih, **Siirt İle İlgili Anekdötler 2**, Siirt 2013.

ATALAY, Ömer, **Siirt Tarihi**, Çeltut Matbaası, İstanbul 1946.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem (1919-1923)**, III. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

DEMİREL, Ahmet, **İlk Meclis’in Vekilleri, Millî Mücadele Döneminde Seçimler**, İletişim Yayınları, İstanbul 2017.

GAZİ Mustafa Kemal, **Nutuk**, Türk Tayyare Cemiyeti Yayını, Ankara 1927.

GÜNEŞ, İhsan, **Birinci TBMM’nin Düşünce Yapısı (1920-1923)**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2008.

KANSU, Mazhar Müfit, **Erzurum’dan Ölümüne Kadar Atatürk’le Beraber II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

KARABEKİR, Kâzım, **İstiklâl Harbimiz**, Merk Yayıncılık, İstanbul 1988.

KILIÇÇIOĞLU, Cumhur, **Her Yönüyle Siirt**, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1993.

YILMAZ, Nergiz, **Birinci TBMM’de Siirt Milletvekilleri ve Meclis Faaliyetleri**, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman 2019.

23/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/necmeddin-bey-bilgin-1870-1933/?pdf=7427> adresinden erişilmiştir